

İran ve ABD/İsrail Savaşının Gölgesinde: Çin'in Enerji İhtiyacı İkilemi

YAZAR

Ali TAMAHKAR

TARİH

Temmuz/2026

21. yüzyılın en büyük enerji krizlerinden biri olan Hürmüz Boğazı'nın kapanması, enerji sevkiyatının jeopolitik önemini yeniden gündeme taşımaktadır. Günümüzde dünyanın en büyük ekonomilerinden biri olan Çin'in, Körfez'den tedarik ettiği enerji ihtiyacı artık küresel ekonomi açısından da kritik bir rol oynamaktadır.

Giriş

28 Şubat 2026'da başlayan İran-ABD/İsrail savaşı, küresel enerji piyasasında önemli bir dalgalanmaya yol açmıştır. İran, ABD ve İsrail'in saldırıları sonucunda, orta menzilli füzeler ile bölgede bulunan ABD üslerini ve İsrail şehirlerini hedef alarak karşılık vermiştir. İran, dünya enerji ticaretinde önemli bir su yolu olan Hürmüz Boğazı'nı kontrol etmektedir. Savaşın başında İran'ın Hürmüz Boğazı'nı düşman ticari gemilerine kapatacağını ilan etmesi, küresel enerji güvenliğini yeniden gündeme taşımaktadır. Bu süreç birçok Batılı analizde, ABD'nin İran petrolünün en önemli müşterilerinden olan Çin'e karşı bir enerji savaşı yürüttüğü şeklinde yorumlanmaktadır. Hürmüz Boğazı üzerinden gerçekleşen enerji sevkiyatı, İran ve Çin arasındaki ticari ilişkilerde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu kapsamda, İran petrolünün yüzde 90'ının Çin tarafından satın alındığı göz önüne alınınca bu savaş Çin'e karşı atılan bir adım şeklinde görülebilir. ABD Başkanı Donald Trump'ın Venezuela'dan sonra İran'a karşı saldırı başlatması, Çin'in yükselen ekonomisini ve artan enerji ihtiyacını sekteye uğratmaya yönelik bir hamle olarak değerlendirilebilir. 2021'de imzalanan 25 yıllık anlaşma sonucunda İran'ın Çin ile stratejik iş birliğini geliştirdiği görülmektedir. Bu anlaşma ikili ilişkilerde stratejik bağı güçlendirmekle beraber, ABD karşısında İran'ın yalnız konumundan kurtarmaktadır.

Çin'in Enerji Bağımlılığı ve Hürmüz Boğazı Gerçeği

İran, dünyadaki üçüncü en büyük ham petrol ve ikinci büyük doğalgaz rezervine sahiptir. Ambargolar İran'ın sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) kapasitesini geliştirmesini zorlaştırsa da Tahran yönetimi dünyanın en büyük petrol ihraç eden ülkelerden biridir. Çin yönetimi, İran petrolünün yüzde 90'ını satın almaktadır. Ayrıca Çin, ithal ettiği petrolün yarısını Hürmüz Boğazı yoluyla Körfez ülkelerinden temin etmektedir. Çin enerji yollarının güvenliğinin temin altına alınması adına İran ve ABD/İsrail arasındaki savaşta dolaylı bir şekilde taraflar arasında arabuluculuk yapmaktadır. Trump yönetiminin Venezuela'da başlattığı operasyondan sonra İran ile savaşı başlatması küresel enerji tedarikinde bir dalgalanmayı tetiklemektedir. Amerika Birleşik Devletleri, Çin'in en önemli enerji ithalatçılarından Venezuela ve İran'ın enerji tedarikini sekteye uğratmak yoluyla Pekin yönetimini kuşatma stratejisini izlemektedir. Çin, bu kuşatma stratejisi karşısında yıllardan beri geliştirdiği enerji çeşitliliği planını uygulamaktadır. Pekin yönetimi 14.

kalkınma planında belirtildiği üzere 2021 yılından itibaren enerji ithalatındaki bağımlılığını azaltmak adına bir politika izlemektedir. Bir diğer açıdan bakıldığında Çin'in enerji bağımlılığının yüzde 55 kadarı Orta Doğu'dan yapılan sevkiyatla gelmektedir. ABD, İran müdahalesi ile Çin'in elindeki enerji tedariki çeşitliliğine zarar verme amacı taşımaktadır. Pekin yönetimi, enerji bağımlılığını kırmak adına kömür, güneş, rüzgar ve nükleer enerji konusunda bir çıkış yolu izlemektedir. Çin'in 2025 enerji verilerine bakıldığında fosil yakıtların enerji tüketimindeki yeri kömür yüzde 51,4 oranında ve temiz enerji oranı ise yüzde 30 civarındadır. ABD'nin İran'a saldırması Pekin yönetiminin yenilenebilir enerji altyapısına yapılan yatırımlarını daha fazla artırabilir. Çin ithal ettiği petrol yerine enerji tüketimini çeşitlendirme stratejisi izlemektedir. Çin'in petrol ithalatında ilk sırada Rusya yer almaktadır. Rusya'nın ardından yüzde 14,9 oranıyla Suudi Arabistan gelmektedir. Ayrıca, Çin tükettiği 765 ton petrolün 215 tonunu kendi topraklarından çıkarmaktadır. Çin'in kurduğu ticari ekosistem İran ve ABD/İsrail savaşı ile beraber test aşamasındadır. Çin, ABD'nin tırmandırdığı bu çatışmayı yakından izlemektedir.

Enerji rotaları ve Hürmüz Boğazı

İran-ABD/İsrail Savaşı ve Küresel Enerji Güvenliğine Etkileri

ABD/İsrail-İran Savaşı, bölgede Tel-Aviv'in güvenliği için başladığı öne sürülse de, İran'ın Çin ile olan ticari ve siyasi bağlantıları ortadadır. ABD, Trump yönetiminin iktidara gelmesinin ardından Pekin yönetimine yarı iletken çip savaşlarını başlatmıştır. Öte yandan Pekin yönetimi kendi yarı iletken çiplerini üretim sürecini hızlandırarak kendi kendine yeten bir ekosistem kurmak istemektedir. Çin-ABD rekabetinin ortaya çıktığı, Orta Doğu'daki bu savaşta Çin bölgedeki diplomatik temaslarda bulunarak bekleme stratejisi izlemektedir.

Uluslararası Enerji Ajansı Başkanı Fatih Birol açıklamalarında bu savaşın geçmişte yaşanmış krizlerin birleşimi olduğunu savundu. Hatta UEA Başkanı Birol'a göre, Hürmüz tam anlamıyla açılrsa bile uluslararası enerji sevkiyatının eskisi gibi olması için uzun bir süre geçeceğini ileri sürdü. Bu bağlamda, ABD/İsrail-İran Savaşı bir yandan küresel enerji güvenliğine ciddi zarar verirken, diğer yandan yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişi hızlandırmaktadır. Çin, dünyanın en büyük solar panel üretici ülkesidir. İran-ABD/İsrail Savaşı, Çin'in yenilenebilir enerji stratejisini dolaylı yoldan hızlandırabilir. Çin ekonomisindeki büyümenin yaklaşık üçte birinin temiz enerji sektöründen kaynaklandığı belirtilmektedir. Hürmüz Boğazı'nda yaşanan sevkiyat aksaklıklarının enerji fiyatlarında artışa sebep olması Çin'in öncülüğünde büyüyen temiz enerji sektörüne geçişi hızlandırmaktadır.

Sonuç

İsrail-ABD, bu savaşta İran'ın nükleer kapasitesini engellemek amacı ile saldırdıklarını açıklamışlardır. Ancak savaşın bir diğer boyutu ABD, Çin'in enerji ihtiyacını sekteye uğratma amacıyla hareket ettiği şeklinde okunabilir. Trump yönetimi, bu strateji yoluyla Demir-İpek yolunun önemli güzergahlarından olan İran'ın Çin ile kurduğu stratejik bağı zayıflatmaya çalışmaktadır. ABD'nin çevreleme politikası karşısında Pekin yönetimi bölgede mekik diplomasisini kullanarak doğrudan savaşın tarafı olmak istememektedir. Dolayısıyla Pekin yönetimi dolaylı yollardan arabuluculuk girişimlerine devam etmektedir. Çin, 2023 İran-Suudi Arabistan anlaşmasından bu yana bölgede etki alanını artırmaktadır. Ancak Çin, Orta Doğu'da ABD'nin siyasi ve askeri kapasitesine tam anlamıyla yaklaşmamaktadır. Bölgede yer alan ABD üsleri zarar alsa bile ABD bölgedeki en etkin güç konumundadır. İran tarafından bakıldığında karşılıklı bağımlılık kapsamında İran'ın Çin'e daha fazla ekonomik olarak bağımlı olduğu söylenebilir. Çünkü, Tahran yönetimi petrolünün yüzde 90'ını ambargolar nedeniyle Pekin yönetimine ihraç etmektedir. Öte yandan Çin ile İran arasındaki stratejik bağ, ABD hegemonyası çerçevesinde şekillenen sisteme karşı konumlanan ittifak olduğu söylenebilir. Ancak Çin resmen adı konmamış bu ittifakta sert güç kullanımına gitmemektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, Çin'in uzun vadede zamanın kendi lehine olduğunu düşünmesidir.

Kaynakça

Business Insider (2026). The Iran war oil crisis is now worse than 3 of history's biggest energy shocks combined, IEA chief says, <https://www.businessinsider.com/oil-prices-iran-war-energy-crisis-iea-supply-shock-hormuz-2026-4?>

WarOnTheRocks. "How does the iran war affect China's energy security"? <https://warontherocks.com/how-does-the-iran-war-affect-chinas-energy-security/> (Erişim tarihi: 12.04.2026).

U.S.-China Economic and Security Review Commission (2026). China-Iran Fact Sheet: A Short Primer on the Relationship.

The Washington Post (2026). China stands to benefit most from the war-driven energy crisis <https://www.washingtonpost.com/world/2026/04/06/iran-war-china-renewable-energy/> (Erişim tarihi: 14.04.2026).

Bruegel (2026). What the war in Iran means for China <https://www.bruegel.org/analysis/what-war-iran-means-china> (Erişim tarihi: 14.04.2026).